

เชียงใหม่ในอดีต

มีผู้อ่านบทความ ที่ผมเขียนลงในหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ซึ่งผมได้เขียนมาได้หลายปีแล้ว โดย คุณอินสม ปัญญาโสกา ที่เป็นคนเก่าแก่ ที่ได้ทำหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ มาตั้งแต่เริ่มต้น มาขอร้องให้ผมช่วยเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับ ผู้สูงอายุ และคุณอินสม ที่เป็นคนตั้งชื่อคอลัมน์นี้ว่า "คุยเรื่องผู้เฒ่า" มากกว่า 10 ปีมาแล้ว

หลังจากเขียนเรื่องผู้สูงอายุ ได้นานพอสมควร ก็ได้เขียนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพบ้าง การเดินทาง และการไปทำงานด้านสูงอายุ ในจังหวัดต่างๆ ได้เล่าเรื่องทีไปให้มา ให้ท่านผู้อ่านที่สนใจ ติดตามงานเขียนของผมตลอดมา ได้ให้ความเห็นมาว่า

เรื่องที่นำลงใน"ไทยนิวส์" มีประโยชน์มากอยากให้คุณหมอเขียนเล่า ถึงเชียงใหม่ในอดีต ถึงเรื่องราวต่างๆ ที่คนในสมัยนี้ไม่ทราบมาก่อน โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับโรงพยาบาลสวนดอก และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่เชียงใหม่ เมื่อกว่า 60-70 ปีมาแล้ว

ผมมาคิดดูก็มีความคิดว่า จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเมืองที่เก่าแก่มากถึงกว่า ๗๐๐ ปี ที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ได้มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านสถาปัตยกรรมอย่างมาก พืชพันธุ์ใหม่มีไม่ทราบว่ามี ความเป็นมาและเป็นไปอย่างไรบ้าง

ขณะเดียวกันก็มี เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตามยุคสมัยที่ผ่านมา ในจังหวัดเชียงใหม่ เกิดขึ้นหลายๆ เหตุการณ์อย่างไรบ้าง ที่น่าจะเล่าสู่กันให้รู้เรื่องกันบ้าง ผมเองไม่ขัดข้อง

ผมอยากจะทำความตั้งแต่ผมมา

เห็นเชียงใหม่ครั้งแรก ก็อาจจะเป็นในช่วงที่เชียงใหม่สงครามโลก ครั้งที่ 2 สงบลงใหม่ๆ ประมาณปี 2489 ถัดมาจนถึงปัจจุบันนี้ ก็เป็นเวลากว่า 70 ปีมาแล้ว ได้ผ่านเหตุการณ์ต่างๆ กว่าครึ่งศตวรรษ ที่ได้เห็นเชียงใหม่

ขณะนั้นเชียงใหม่ยังเป็นเมืองเล็กๆ และเป็นเมืองที่พ่อขุนเม็งรายได้สถาปนา เป็นเมืองเอกของอาณาจักรล้านนา ถือว่าเป็นเพชรเม็ดงามของประเทศไทยในเวลานี้ ชื่อเชียงใหม่ ก็เป็นที่กล่าวขวัญตลอดเวลา

จนเชียงใหม่ได้ชื่อว่า เป็นเมืองท่องเที่ยวระดับโลกไปแล้ว ใครที่เคยมาเที่ยวเชียงใหม่แล้ว ก็มักจะอยากมาเยี่ยมเชียงใหม่ เป็นครั้งที่สองที่สาม เรียกว่าเชียงใหม่มีมนต์เสน่ห์และมีเสน่ห์ ที่ผู้คนพากันหลงไหลพูดถึงอยู่ตลอดเวลา เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ไม่ใช่ใครปฏิเสธได้

ทำให้เชียงใหม่ เป็นเมืองที่มีชื่อเสียง จะกระจายออกไปทั่วโลกโดยเฉพาะเป็นเมืองที่มีอากาศเย็นสบายในหน้าหนาว มีธรรมชาติที่สวยงามเต็มไปด้วยป่าไม้และขุนเขา โดยเฉพาะดอยสุเทพที่สวยงามติดเมืองเชียงใหม่ ทำให้มีความสวยงามที่สุด อาจจะเรียกว่าที่สุดในโลกก็ได้ ไม่ผิดนักเป็น เรื่องที่ผมได้ยินได้ฟังมาตลอดเวลา ทั้งจากนักท่องเที่ยวไทยและนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก จึงทำให้เชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวที่ติดอันดับโลกตลอดเวลาทุกปี

นับว่าเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง คนที่ได้เห็นเหตุการณ์ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ครึ่งศตวรรษ ถือว่าเป็นเวลาที่ยาวนานมาก ถึงแม้ว่าผมจะไม่ใช่มนุษย์ที่เกิดที่เชียงใหม่ แต่ก็มักจะบอกพรรคพวกที่กรุงเทพฯ ผมเป็นคนมาจากเชียงใหม่ หรือเป็นคนเชียงใหม่โดยแท้ ด้วยเหตุผลที่อยู่เชียงใหม่ ตั้งแต่เป็นนักเรียน

มุ่งชาถิ่น จนได้มาเป็นผู้สูงอายุวัยปลายไปแล้ว เรียกว่าเกือบทั้งชีวิตที่ได้ ที่ใช้ชีวิตอยู่เชียงใหม่ ตลอดเวลาไม่ได้ย้ายไปทำงานที่ไหนเลย

จึงคิดว่าจะทำตามคำแนะนำของผู้่าน ที่ได้ติดตามเรื่องราวที่ผมเขียนต่อเนื่องกันมาได้ 10 ปี ด้วยความเต็มใจเป็นอย่างยิ่ง

เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นที่เชียงใหม่ โดยเฉพาะเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใกล้ตัวที่สุด จนถึงเรื่องที่ห่างออกไป น่าจะได้ถ่ายทอดให้ผู้อ่านได้รับทราบเรื่องราวในอดีต

ผมจะพยายามลำดับเหตุการณ์ ตั้งแต่เดินทางขึ้นมาอยู่เชียงใหม่เป็นครั้งแรก ในราวปลายปี พ.ศ. 2489 นับจนถึงขณะนี้ก็เป็นเวลา กว่า 70 ปีมาแล้ว

ตอนนั้นผมอายุย่างเข้า 13 ขวบ เริ่มที่จะเข้าเป็นวัยรุ่น โดยคุณพ่อได้ย้ายมารับราชการที่จังหวัดเชียงใหม่ ต้องดูแลรับผิดชอบงานของตำรวจทุกอำเภอในสมัยนั้น มีอำเภอในเชียงใหม่ เข้าใจว่า 15 อำเภอ

ครอบครัวเราเป็นครอบครัวใหญ่ เดินทางมาจากจังหวัดพิจิตร โดยรถลำนวน กรุงเทพฯ - เชียงใหม่ ในเวลานั้นการคมนาคม ติดต่อกับจังหวัดเชียงใหม่ มีแค่ทางรถไฟเท่านั้น ทางน้ำไม่มีเรือโดยสาร เนื่องจากต้องใช้เวลา

นานมาก เพราะตั้งแต่จังหวัดตากขึ้นมา ตามลำน้ำแม่ปิง จนถึงเชียงใหม่เป็นที่ล่องแก่ง ที่ผ่านทิวทัศน์สวยงาม

ก่อนหน้านั้น ก่อนที่จะมีทางรถไฟ คิดต่อถึงเชียงใหม่ การเดินทางมีได้ทางเดียวคือต้องล่องเรือมาตามลำน้ำปิง เท่าที่เราได้อ่านเรื่องราวของกลุ่มพวกคอมมิวนิสต์ที่เดินทางขึ้นมาเชียงใหม่ เพื่อเผยแพร่ศาสนา ก็ต้องใช้เส้นทางรอนแรม จากกรุงเทพใช้เวลาเป็นเดือน กว่าจะเดินทางถึงจังหวัดเชียงใหม่

ดังนั้นเมื่อมีรถไฟเปิดใช้เป็นครั้งแรก การเดินทางโดยรถไฟ จึงเป็นการคมนาคมชนิดเดียว ที่ทำได้อย่างรวดเร็ว และใช้เป็นพาหนะเดินทางของคนเชียงใหม่และคนกรุงเทพที่ต้องการเดินทาง ถนนหนทางไม่ต้องพูดถึง แทบจะไม่เห็นเลย แม้แต่จะเดินทางไปแค่ลำปางก็ต้องไปทางอำเภอฝาง และอำเภอเด่น กว่าจะถึงลำปางก็ต้องใช้เวลาเป็นวันๆทีเดียว

รถไฟด่วน กรุงเทพ - เชียงใหม่ ได้พาครอบครัวของเรา และผู้ติดตามมาอีกจำนวนหนึ่ง ที่ตามมาส่งถึงจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อถือโอกาสมาเที่ยวเชียงใหม่เป็นครั้งแรก ซึ่งผู้ที่เดินทางมาได้บันทึกถึงความรู้สึกถึงความสวยงามและมีชื่อเสียงของเชียงใหม่มานานแสนนาน จึงไม่ทิ้ง

โอกาสอันดี

ชื่อของเชียงใหม่ในสมัย พ.ศ. 2489 เป็นชื่อที่พวกเราเด็กๆ ใฝ่ฝันถึงมาก เพราะถือเป็นเมืองที่มีธรรมชาติสวยงาม อยู่ใกล้แสนใกล้อย่างมาก เกินกว่าที่พวกเราจะเดินทางมาถึงได้

ดังนั้นพอรู้ว่าคุณพ่อ จะย้ายมารับราชการที่จังหวัดเชียงใหม่ ก็อดตื่นเต้น ตีใจกันอย่างมาก เหมือนกับเป็นการเดินทางออกนอกประเทศ ไปยังดินแดนที่อยู่ไกลเหมือนสุด ดินแดนอาณาจักรล้านนาอันไกลโพ้น รถไฟเทียบขบวนสถานีรถไฟเชียงใหม่ในตอนบ่ายแก่ๆ ภาพที่ปรากฏแก่สายตาแทนที่จะเป็นตัวอาคารสถานีรถไฟที่สวยงาม กลับปรากฏว่า ภาพที่เห็นกลายเป็นกองอิฐ หินและซากหักพังของอาคารสถานีรถไฟปรากฏแก่สายตา

ซึ่งผมไม่คาดคิดมาก่อนเลยว่าจะได้เห็นภาพแบบนี้ที่เชียงใหม่ เพราะในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ก็เห็นระเบิดลงเฉพาะในกรุงเทพเท่านั้น ซึ่งทางไกลเชียงใหม่อย่างที่เรียกว่าสุดกู่ทีเดียว

แต่วันหลังจากระเบิดที่มองเห็น ก็มีให้เห็นเฉพาะที่สถานีรถไฟเชียงใหม่เท่านั้นเอง เพราะเมื่อรถยนต์แล่นผ่านถนนเจริญเมืองสองข้างทาง มีร้านค้าเป็นอาคารสองชั้นเรียงรายตลอดถนน เหมือนกับเคยเห็นที่ถนนเยาวราชที่กรุงเทพ ก็เลยตื่นเต้นและลืมหูลืมตาอาคารสถานีรถไฟที่เห็นมาอย่างสิ้นเชิง

เมื่อรถข้ามสะพานนวรัฐ (สะพานเหล็ก) เข้าสู่ถนนท่าแพ ก็จะเห็นวัดวชิรอารามมากมายที่สวยงามสองข้างทาง กำแพงวัดแทบจะต่อเนื่องกัน

สองฟากถนนท่าแพ ก็เป็นร้านค้าขายเป็นอาคารไม้ลักษณะชั้นเดียวแบบล้านนา เดียวนี้ถูกรื้อหายไปหมดแล้วอย่างหน้าเสียดาย ถ้าดูรูปเก่าๆของเชียงใหม่ จะเห็นร้านค้าในสมัยนั้นเป็นแบบไม้หลังคาลาดลง

รดผ่านถนนท่าแพ ผ่านประตูท่าแพ

ตอนเก็บประตูท่าแพยังเปิดให้รถราผ่านเข้าออกได้ เข้าสู่ถนนราชดำเนิน สองข้างทางก็มีวัดติดๆ กัน เป็นวัดที่สวยงาม ระหว่างที่รถยนต์แล่นไปตามถนน จะเห็นชาวเชียงใหม่ใช้จักรยานสองล้อสวนทางมาตลอดเวลา เป็นภาพที่ยังจำติดตาจนทุกวันนี้

ชาวเชียงใหม่ในสมัยนั้น สุภาพสตรีจะนุ่งผ้าถุงแบบพื้นเมือง เป็นส่วนมาก ส่วนสุภาพบุรุษก็ใส่เสื้อหม้อฮ่อม

และที่หน้าประทับใจก็คือ ในทุกวันที่พระ ชาวเชียงใหม่จะถือเป็นวันสำคัญ ทุกคนจะพากันเดินไปตามถนนสายต่างๆ เพื่อมุ่งหน้าไปทำบุญที่วัดต่างๆที่ตัวเองเป็นศรัทธาว่าเป็นภาพที่ยังติดตาจนเดี๋ยวนี้

เชียงใหม่หลังสงครามโลกครั้งที่สองสงบลง เป็นเมืองเล็กๆ ออกนอกกำแพงเมืองทางด้านทิศเหนือ ได้ และตะวันตกจะเงียบสงบ เลยออกไปก็กลายเป็นทุ่งโล่งๆ ตัวกำแพงเมืองยังมองเห็นรูปแนวกำแพงชัดเจน สองข้างถนนห้วยแก้วในเวลา นั้น มีลำห้วยไหลผ่านทางด้านซ้าย น้ำมาจากห้วยแก้วมายังคูเมืองแจ้งหัวหิน ถนนยังขรุขระเป็นถนนลูกรัง ที่พวกเราเด็กๆ มักชอบขี่จักรยานไปเที่ยวหน้าคอกห้วยแก้วเป็นประจำในช่วงวันหยุด นานๆจะมีเกวียน เข็นวัวควายวิ่งเอื่อยๆมาอย่างอ้อยอิ่ง

บรรยากาศของเมืองเชียงใหม่ยุคนั้นค่อนข้างเงียบสงบ ตอนกลางคืนจะได้ยินเสียงสต้อซอชิง และเสียงฆ้องกลองดังมาจากวัดที่อยู่รอบๆบ้าน เป็นการซ้อมของวงดนตรีพื้นเมืองให้จังหวะในการซ้อมฟ้อนพื้นเมืองของสาวเชียงใหม่ตามวัดต่างๆ แต่ละวัดก็จะมีช่างฟ้อนประจำวัด

บ้านของหลวงที่ผมพัก เวลานั้นก็ยังอยู่เป็นบ้านอนุรักษไปแล้ว มีวัดอยู่รอบๆหลายวัด จึงได้ยินเสียงฆ้องกลอง มวยเต็งมูขลุ่ยตลอดเกือบทุกคืน ให้บรรยากาศ ที่ดีเหลือเกิน.